

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. 1. Qvodnam sit obiectum intellectus adæquatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

anima, quam mutatio, aut augmentatio arborum præsupponit.

Ex hac autem doctrina habetur verum esse, quod medici dicunt, quidquid dicat Philosophus, semen matris esse actuum, sicut semen patris; quia utrumque concurrat per modum partis integralis, & consequenter neutrum per modum partis passivæ, seu potentialis. Quod si concurrat actiue semen patris ad producendas effectiue partes illas, quæ de nouo producuntur ad augmentum corporis, pari ratione ad hoc concurrere debet semen matris.

49. *Dices primo:* secundum Philosophum 2. de generatione animalium, omnis anima, præter intellectum produci- tur vi seminis: ergo.

Respondeo negando. Philosophum id dicere, solum enim habet, quod omnis anima, præter intellectum educatur ex potentia seminis: quod si etiam haberet illam ipsam doctrinam, intelligendus esset de productione non immediata, sed mediata, & dispositiua ad educationem.

Dices secundo, si semen non produceret effectiue animam, sequeretur, quod viuientia non producerent sibi similia: sed hoc videtur absurdum.

Respondeo alia viuientia non debere posse producere sibi similia magis, quam homo. Itaque sicut homo dicitur producere sibi simile, quamuis non producat animam hominis sibi similis, per hoc solum, quod producat dispositiones requisitas ad introductionem animæ, ad quæ dispositionem necessarium, connaturaliter loquendo, infunditur anima; ita de aliis viuentibus dicendum est, quod simili modo, & non alio producant sibi similia.

DISPUT. VI.

De Potentia Intellectiua.

DE hac ago primo non quia nobilior est; nam oppositum inferius ostendam contra Thomistas; sed quia prior est in operando, prius enim intellectus debet aliquid intelligere, quam voluntas possit agere, ut experientia patet. Intelligimus autem per potentiam intellectiua illam, qua apprehendimus, iudicamus, & discimus de rebus: qualem potentiam nobis inesse, etiam experientia constat.

QVÆSTIO I.

Quodnam sit obiectum intellectus adæquatum.

1. **C**ertum est, omne illud esse obiectum intellectus, circa quod intellectus potest versari ipsum intelligendo, aut vno verbo, quod potest concipi ab intellectu, siue sit quid rationis, siue reale, siue positium, siue negatiuum. Sed difficultas est ex pluribus obiectis, quæ potest concipere, quodnam sit obiectum adæquatum ipsius, iuxta sensum illum, quo queritur de scientiis totalibus quodnam ex pluribus obiectis, quæ attingunt, sit obiectum adæquatum earum.

Quia vero aliqua sunt obiecta, quæ mouent intellectum ad intellectionem, & terminant eandem; & aliqua alia sunt obiecta, quæ terminant intellectionem, sed non mouent ad ipsam; propterea duplex assignari solet obiectum intellectus, vnum motiuum, & alterum terminatiuum tantum, & non motiuum: & de utroque hoc obiecto est præsens quaestio.

Rursus, quia aliqua obiecta sunt, quæ intellectus potest intelligere in statu separationis, quæ non potest intelligere in statu coniunctionis cum corpore, propterea obiectum adæquatum ipsius in statu separationis magis late patet, quam obiectum adæquatum in statu coniunctionis; vnde etiam hic examinandum est de obiecto adæquato pro utroque statu.

Rursus, quia sunt aliqua obiecta, quæ potest videre per

auxilium supernaturale, quæ non posset videre naturaliter absque tali auxilio, considerari debet hic etiam, quodnam sit obiectum adæquatum naturalis attingentiæ ipsius; hoc est, quod possit naturaliter attingi ab illo; & quodnam supernaturalis attingentiæ, quod scilicet non potest naturaliter, sed potest supernaturaliter cognosci ab ipso.

CONCLUSIO I.

2. *Non potest assignari aliquod vnum obiectum adæquatum terminatiuum intellectus, quod comprehendat sub se omnia obiecta cognoscibilia ab intellectu, sic ut possit prædicari de illis omnibus aut formaliter aut realiter, & sic ut possit explicari alio modo quam per respectum ad intellectum, ut per modum cognoscibilis.* Hæc est extra controuersiam in re ipsa: & patet: quia intellectus potest intelligere entia realia & entia rationis; positiua & negatiua. Sed nihil vnum vniucum potest assignari, quod de omnibus his possit formaliter aut realiter prædicari, & quod possit explicari alia explicatione, quam per ordinem ad intellectum, ut patet: ergo.

Non potest assignari aliquod vnum obiectum, quod possit formaliter prædicari de omnibus, quæ intelligit.

CONCLUSIO II.

3. *Potest assignari aliquod vnum obiectum intellectus, explicabile sine ordine ad intellectum, quod comprehendat omnia, quæ possunt vlla ratione in quocumque statu ab intellectu considerari, & illud non est verum formaliter, sed potius ens, & in hoc sensu ens potest vocari obiectum terminatiuum adæquatum intellectus.*

Potest assignari aliquod vnum obiectum, quod comprehendat omnia intelligibilia.

Hæc est cõformis Scoto 1. d. 3. q. 3. & q. 20. de anima, videtur esse contra Thomistas aliquos quoad secundam partem.

*Probat*ur prima pars, quia ens est aliquod vnum subiectum sic explicabile, & comprehendit omnia profus intelligibilia aliqua ratione, vel tanquam species, aut quasi species sui, vel tanquam modos aut differentias, quibus aut ipsum, aut contenta sub ipso contrahuntur & cõstituantur siue physice, siue metaphysice, vel tanquam proprietates aut accidentia, vel tanquam aliquid sibi aut suis speciebus oppositum: ergo vera est prima pars.

*Probat*ur secunda pars: tum quia verum non potest explicari nisi per ordinem ad intellectum, ut dicitur in Metaphysica; tum quia cum sit passio entis, potius ens debet dici ipsum comprehendere, quam ab ipso comprehendendi; & hinc patet tertia pars.

Quod si quæras, cur addiderim illam particulam in cõclusionem, explicabile sine ordine ad intellectum.

Respondet rationem esse, quia hic agitur de obiecto intellectus, secundum aliquam rationem, secundum quæ posset quis per ordinem ad ipsum explicare intellectum, & ipsum distinguere ab omnibus aliis potentiis cognoscitiuis: sic autem non assignaretur sufficienter quando non assignaretur nisi secundum rationem, secundum quam non posset intelligi, nisi intelligeretur ipsemet intellectus, ut patet.

4. *Obicitur*, communiter distinguitur intellectus & voluntas inter se, per hoc, quod intellectus feratur in obiectum sub ratione veri tantum, voluntas vero sub ratione boni: ergo veritas est obiectum formale saltem adæquatum intellectus, sicut bonitas est obiectum formale voluntatis.

Respondet distinguendo antecedens: ita ut intellectus non consideret vllam rationem in obiecto, quæ non sit vera, concedo antecedens: quæ non consideratur ab ipso sub ratione veri formaliter loquendo, nego antecedens, quia manifestum est, quod intellectus etiam considerat rationem boni in obiecto, alias voluntas non posset ferri in bonum sub ratione boni; neque enim potest ferri in obiectum sub vlla ratione, secundum quam non cognoscitur ab intellectu; manifestum etiam est quod distinguat intellectus rationem veri à ratione boni formaliter, & consequenter quod cognoscat rationem boni formaliter non sub ratione veri formaliter: si enim solû cognosceret ipsum sub ratione veri, non posset distinguere ipsum à ratione boni. Et similiter distinguo consequens: ita ut nihil cognoscatur ab ipso quod non sit verum, concedo: ita ut nihil consideretur ab ipso nisi sub ratione veri formaliter loquendo, nego consequentiam.

Quomodo intellectus, non ferri nisi circa verum.

Y y

Itaque

Itaque quando dicitur quod intellectus non cognoscit aliquid nisi sub ratione veri, sicut voluntas non fertur in aliquid nisi sub ratione boni, sensus huius est, vel quod intellectus non feratur actu iudicatio in aliquam propositionem obiectiuam, quæ propositio non appareat ipsi habere extrema connexa, siue ex vi terminorum, si propositio sit per se nota, siue ex aliquo medio euidenti aut probabili, aut fidei: & si hoc modo explicetur, veritas propositionis, in quam tendit, est connexio illa extremorum sic apparens: nec est necesse ut cognoscat semper formaliter ipsammet apparentiam formaliter loquendo, quia illam non potest cognoscere nisi reflectendo supra actum suum, & comparando propositionem ad ipsam: non est autem necesse ut semper sic reflectat. Quando ergo cognoscit totum esse maius sua parte, non cognoscit aliud tum quam totum esse maius: & licet tum illa propositio sit apparens, & consequenter vera, tamen non cognoscit illam ut apparentem: quando vero cognoscit illam, ut determinatam se ad cognitionem sui, aut ut potentem sic determinare, tum cognoscit illam ut veram formaliter loquendo.

Vel sensus est, quod non cognoscit aliquid, nisi quod habet intelligibilitatem, & in hoc sensu veritas formaliter consistit in intelligibilitate obiecti: & licet nihil possit intelligere, nisi quod est verum, tamen potest multa cognoscere, non cognoscendo ipsorum veritatem formaliter loquendo, quia quando apprehenditur animal ut potens sentire, non apprehenditur ut potens intelligi formaliter: ita ut ipsamet potentia quam habet ad intelligi, cognoscatur, aut apprehendatur in ipso, ut certum est, & valde aduertendum.

Obijciens secundo: si ens ut sic, esset obiectum adæquatum intellectus comprehendens omnia intelligibilia ab ipso, posset intellectus naturaliter intelligere quicquid comprehenderetur sub ente ut sic, & quidem tam distincte quam potest cognoscere ens ut sic: sed hoc est falsum, quia alias posset naturaliter cognoscere Deum cognitione distincta: ergo.

Probatur maior: quia quæcumque potentia potest ferri in quodcumque contentum sub obiecto adæquato suo tam naturaliter quam potest in ipsum obiectum adæquatum.

Respondetur negando maiorem cum sua probatione: licet enim potentia posset ferri in rationem aliquam superiorem, qualis est ratio entis, naturaliter & clare ac distincte, tamen potest aliqua res contenta sub illa ratione superiori esse tantæ perfectionis, ut non possit attingi ab illa potentia, nisi eleuetur per auxilium aliquod supernaturale.

CONCLUSIO III.

5. Quidditas rei materialis non est obiectum adæquatum terminatum aut motuum intellectus humani, neque ex se, neque in statu separationis, neque in statu coniunctionis cum corpore. Hæc est *Doctores supra n. 10.* cum omnibus suis, & videtur esse contra *D. Thom. 1. p. q. 12. art. 2.*

Probatur quod non sit terminatum adæquatum pro vilo statu; quia si esset pro vilo, maxime pro hoc statu: sed non pro hoc statu, quia experientia constat nos concipere obiecta spiritualia, ut Deum & Angelos, quæ non comprehenduntur sub quidditate materiali aut sensibili.

Probatur etiam quod non sit adæquatum motuum ex natura potentiae, quia alias intellectus separatus non posset moueri ab aliis obiectis, quod est falsum: nulla enim est ratio cur intellectus separatus non posset intelligere directe res spirituales absque dependentia vlla à rebus materialibus: & per hoc patet quod talis quidditas non sit obiectum intellectus pro statu separationis.

Probatur denique quod non sit obiectum adæquatum ipsius pro statu coniunctionis cum corpore; quia alias intellectus beatus Sanctorum post resurrectionem non posset moueri ad intelligenda spiritualia directe absque dependentia à sensibilibus, nec possent videre clare ipsum Deum.

6. Dices, aduersarios, quando dicunt talem quidditatem esse obiectum adæquatum motuum intellectus, loqui de intellectu pro statu coniunctionis cum corpore in via.

Contra: quia nulla est ratio cur intellectus non possit pro statu naturæ integræ quamuis esset coniunctus, ac in via intelligere directe spiritualia tam bene quam intellectus Angelicus.

Confirmatur hoc, quia nulla est ratio, ob quam etiam colligatur quod pro hoc ipso statu non possit intelligere spiritualia directe, præter experientiam; ut postea videbimus: sed quamuis sit talis experientia pro hoc statu, non necessario deberet esse pro illo alio statu; & quod intellectus sit pro hoc statu dependens à sensibilibus, posset oriri ex peccato originali, quod non haberetur pro illo alio statu: ergo non est eadem ratio de hoc statu & illo statu quantum ad hoc.

Confirmatur secundo, quia si illud dicatur obiectum motuum simpliciter intellectus coniuncti pro statu viæ, quod de facto mouet, profecto quidditas rei materialis non potest esse obiectum motuum vlla ratione, quia nulla quidditas substantialis materialis de facto mouet intellectum ad cognitionem, sed solum hoc competit quidditati sensibili, aut rebus sensibilibus, ut postea dicitur.

7. Obijciens: debet esse proportio inter obiectum motuum, & potentiam: ergo quandoquidem intellectus coniunctus sit in materia, obiectum ipsius debet esse in materia, & consequenter res spiritualis nequit mouere intellectum coniunctum, saltem naturaliter: quod addo ne instetur de intellectu coniuncto beati, quamuis enim intellectus moueri possit à spiritualibus, potest tamen dici id non competere ipsi naturaliter, sed supernaturaliter.

Respondetur, non debere esse proportionem in essendo inter obiectum & potentiam, alias si potentia esset accidens, non posset intelligere substantiam; & si esset substantia, non posset intelligere accidens.

Confirmatur hoc: quia non est de facto talis proportio inter intellectum & obiectum, qualis prætenditur in obiectione; nam obiectum sensibile motuum intellectus non est necessarium in materia vlla, ut patet in speciebus Eucharisticis, quæ extra subiectum possunt mouere intellectum, intellectus autem coniunctus est in materia.

Confirmatur secundo: quia quamuis requireretur huiusmodi proportio in materialitate inter intellectum & obiectum, adhuc sequeretur quod intellectus posset intelligere aliquid spirituale; nam habet proportionem in materialitate cum alio intellectu coniuncto: ergo posset alium illum intellectum intelligere: sed alius intellectus est spiritualis ut patet: ergo. Sufficit ergo proportio in attingendo, qualem habere potest intellectus absque proportionem in essendo.

CONCLUSIO IV.

8. Quidditas rei materialis non est obiectum adæquatum motuum intellectus pro hoc statu, sed ens sensibile ut sic, comprehendens omnia, quæ apprehendi possunt per sensus externos. Hæc est *Scoti supra*, & videtur esse contra *Thomistas*, præsertim *Complutenses disp. 17. n. 24.*

Probatur primo: quia experientia patet nos non moueri ab vllis rebus nisi à sensibilibus, & hinc est illud: quod nihil est in intellectu, quod non prius fuit in sensu: sed nec quidditas rei materialis ut sic, nec quidditas substantie materialis est sensibilis: ergo illa non est obiectum adæquatum motuum, ac proportionatum intellectus nostri pro hoc statu, & consequenter ens sensibile erit tale obiectum.

Confirmatur: quia non cognoscimus quidditates rerum materialium substantialium, nisi per discursum, sicut cognoscimus res spirituales, ut Deum & Angelos: ergo illa quidditas non minus erit extra obiectum adæquatum motuum intellectus nostri, quam Angeli, & Deus.

Probatur secundo prima pars, in qua sola est difficultas, impugnando fundamentum præcipuum aduersariorum, quod

Quidditas rei materialis non est obiectum adæquatum motuum intellectus humani.

Quidditas rei materialis non est obiectum adæquatum motuum intellectus pro hoc statu, sed ens sensibile.

quod proponitur à *Complutensibus* hoc modo: Intellectus debet conuenire cum obiecto motiuo in eodem gradu immaterialitatis; sed intellectus pro hoc statu solum conuenit cum quidditate materiali seu sensibili in eodem gradu immaterialitatis: ergo ab ipso solum connaturaliter moueri potest. Maior probatur: quia debet connaturaliter recipere suum obiectum proportionatum, seu connaturale, & illi vniri; ergo prædictum obiectum non debet habere modum essendi per se requisitum ad rationem obiecti cognoscibilis eleuationem, quam sit modus essendi potentia cognoscitiua: alioquin erit supra naturam huius potentia, non vero naturale ipsi: ergo cum modus essendi per se requisitus ad cognoscibilitatem obiecti sit immaterialitas, obiectum & potentia debent esse in eodem gradu immaterialitatis.

Probatur etiam minor: quia sicut quidditas rei materialis quodammodo est in materia, quia includit & concernit illam in communi sumptam, & est præterea à parte rei identificata cum indiuiduis materialibus; & quodammodo non est in materia, quia consideratur ut præscindens à materia singulari: ita intellectus est pro hoc statu quodammodo in materia, quia est in anima, quæ est forma corporis; & quodammodo non est in materia, quia non est in organo corporeo, sed in anima, quæ quodammodo non est in corpore, quia non dependet à corpore; ergo intellectus & quidditas rei materialis conuenit in eodem gradu immaterialitatis.

Contra hoc fundamentum multa occurrunt. *Primo* enim contra maiorem eius facit, quod falsum sit intellectum & obiectum debere conuenire in eodem gradu immaterialitatis: tum quia intellectus intelligit singulare materiale, quod tamen non est vlllo modo extra materiam, intellectus autem est aliquo modo extra materiam: tum quia intellectus etiam eleuatus lumine gloriæ non est in eodem gradu immaterialitatis cum Deo, & tamen intelligit ipsum connaturaliter, clare & directe; tum quia intellectus separatus non conuenit cum materialibus in eodem gradu immaterialitatis, & idem est de intellectu Angelico, & tamen potest intelligere illa, & moueri etiam ab ipsis, ut verior *Scotistarum* sententia tenet: tum quia gratis omnino asseritur, debere esse talis conuenientia; tum denique quia intellectus pro hoc statu non conuenit in eodem gradu immaterialitatis cum quidditate rei materialis, ut statim dicam; cum tamen ipsam intelligat.

Deinde contra minorem facit, quod intellectus non conueniat in eodem gradu immaterialitatis cum quidditate rei materialis; nam intellectus est omnino spiritualis & independens in esse suo à materia prima, sic autem non est quidditas rei materialis, quæ essentialiter dependet à materia prima: & quamuis sit aliquo modo in materia, quatenus mediante anima informat corpus, & aliquo modo extra materiam, quatenus non dependet à corpore; tamen quidditas rei materialis non est hoc modo in materia, neque extra materiam, sed diuersissimo modo, ut patet ex ipsamet explanatione *Complutensium*.

Confirmatur hoc: quia prorsus ridiculum videtur, quod intellectum esse in materia prima informatiue & independens ab ipsa in genere causæ materialis ex qua educeretur, sit proportio sufficiens ad hoc, ut possit quidditatem rei materialis includere essentialiter materiam primam, & abstractam solum à materia singulari intelligere: quid enim potest ad intelligendam talem quidditatem iuuare quod intellectus sit, vel non sit in corpore, & dependeat vel non dependeat à corpore?

Confirmatur secundo, quia quamuis intellectus cum anima dependeret à materia prima, profecto non eo minus intelligeret quicquid intelligit de facto; neque ex intelligentia rerum, quas de facto intelligit, potest colligi quod dependeat, vel non dependeat à corpore: ergo illa pars proportionis, quam assignant *Complutenses*, est omnino impertinens ad propositum.

10. Rursus contra eandem minorem facit, quod intellectus vnus hominis magis sit in eodem gradu immaterialitatis cum intellectu alterius, quam cum quidditate materiali, ut supra dixi, quia prorsus est in eodem omni-

no gradu immaterialitatis absque vlla differentia, & tamen non est quidditas rei materialis: & hinc inferri potest, quod si sufficiat conuenientia in eodem gradu immaterialitatis, ut intellectus possit intelligere obiectum connaturaliter pro hoc statu directe, ab eoque moueri, intellectum vnum posse mouere alium intellectum, quod est absurdum & contra aduersarios.

Ex his respondeo in forma, primo negando maiorem: ad cuius probationem dico primo, quamuis vera esset consequentia, non inde sequi maioris veritatem, quia aliud est quod obiectum non possit habere eleuationem modum essendi quam potentia: aliud quod potentia & obiectum debeant habere eundem modum essendi requisitum ad intelligendum; neque hoc secundum sequitur ex illo primo: nam si obiectum haberet modum essendi minus eleuatū, quam sit modus essendi intellectus, ut si esset magis materiale, sicut reuera quandoque est; tum non haberet eundem modum immaterialitatis cum intellectu, & tamen non haberet eleuationem.

Dico secundo, consequentiam esse falsam: quamuis enim in essendo esset immaterialior, tamen non deberet esse supra naturam intellectus in cognoscibilitate sic, ut non posset mouere intellectum ad cognitionem sui, alias certe Deus non esset connaturaliter cognoscibilis ab intellectu eleuato.

Probatur secunda pars, quia illud solum est obiectum motiuum intellectus, sine cuius motione non potest moueri ad intelligendum vllam rem: sed tale est ens sensibile: ergo.

Probatur minor: quia ut patet experientia, intellectus pro hoc statu, ita dependet à phantasmatis, ut nisi moueretur ab illis, nihil prorsus intelligere posset: ergo sine eius motione nequit moueri ad intelligendum, sine quo non haberentur phantasmata: sed nisi moueret ens sensibile potentiam aliquam externam, non haberetur vllum phantasma internum, ut patet etiam experientia: ergo ens sensibile ut sic est obiectum adequatum motiuum intellectus pro hoc statu.

Ut autem melius intelligatur hac parti conclusio, aduertendum, non esse sensum quod solum ens sensibile sensu externo moueat intellectum sic, quin aliquando moueri possit ad intelligendum absque eo, quod actu moueatur sensus vllus externus per sensibile aliquod; hoc enim esset manifestè falsum. Nec sensus est, quod solum ens sensibile sensu externo aut etiam interno, moueat immediate intellectum ad quamcumque cognitionem, quam habeat, quia quando cognoscit se habere cognitionem intellectualem cognitione reflexa, non mouetur immediate ad illam habendam per aliquid sensibile perceptū à sensu externo aut interno. Itaque verus sensus est, quem insinuaui in ipsa probatione: ut ens sensibile sensu externo, ita sit pro hoc statu obiectum adequatum motiuum intellectus, ut possit moueri intellectus ad intelligentias aliquas habendas per quodcumque ens sensibile sensu externo; & quod non possit moueri ad vllam intelligentiam habendam absque motione aliqua vel præfenti, vel præterita entis sensibilis.

CONCLUSIO V.

11. Non bene assignatur pro obiecto adequato naturalis attingentia intellectus pro hoc statu ens finitum non dicens ordinem ad supernaturale increatum, sed potius ens ut sic, quatenus comprehendit omnia, quæ possunt cognosci à nobis pro hoc statu. Hæc videtur esse contra quasdam *Scotistas*.

Probatur prima pars: quia si loquamur de cognitione confusa siue simplici, siue iudicativa, certum est, quod possumus cognoscere ipsum Deum & Trinitatem, ac vniionem hypostaticam, quæ dicit ordinem ad quid supernaturale increatum, nempe ad supposititalitatem Verbi, quæ est supernaturalis, si aliquid sit sic supernaturale.

Si vero loquamur de cognitione distincta & propria, qua videretur res intaiuiue aut abstractiue conceptu proprio & non causato ex aliarum rerum conceptibus, non

Quodnam sit obiectum adequatum naturalis attingentia intellectus pro hoc statu.

minus certum est, quod sic non possimus cognoscere Angelos, animas, aut substantias illas: ergo nullo modo potest assignari pro obiecto adequato naturalis attingentiae intellectus ens finitum non, dicens ordinem ad supernaturale.

Dicitur: licet possimus concipere Deum trinum & vnionem hypostaticam, non tamen naturaliter: ergo non sequitur quod illa sint obiectum naturalis attingentiae.

Contra: quia attinguntur cognitione naturali, ut patet in haeceticis, quorum aliqui credunt Deum trinum, & Incarnationem, cum tamen non habeant cognitionem supernaturalem.

Confirmatur per probationem secundae partis.

Probatur secunda pars: quia nihil aliud conuenientius assignari potest pro obiecto adequato naturalis attingentiae, & quia omnia illa potest naturaliter cognoscere.

Dicitur: illa sola naturaliter attingi possunt, quae possunt attingi viribus naturae absque auxilio, supernaturali vilo extrinseco aut intrinseco: sed quamuis aliquis posset concipere Trinitatem & quodcumque aliud intelligibile pro hoc statu absque auxilio supernaturali intrinseco, tamen non potest absque extrinseco, quia non posset cognoscere Trinitatem, aut Incarnationem absque reuelatione particulari Dei, quae est auxilium supernaturale.

Contra, quia potest absque reuelatione cognoscere quaecumque potest pro hoc statu per reuelationem aliquo genere cognitionis: si enim possumus ex speciebus desumptis à rebus materialibus formare nobis conceptus chymerarum & rerum impossibilium, non est mirum quod formaremus nobis, quoscumque conceptus possibiles, qui ex illis speciebus formari possunt: sed omnis conceptus, qui pro hoc statu haberi potest per reuelationem est conceptus formabilis ex illis speciebus: neque enim alias species pro hoc statu habemus, & est conceptus possibilis: ergo potest formari ex illis speciebus absque reuelatione.

Dicitur posse quidem formari conceptus de Trinitate & quibuscumque aliis Fidei mysteriis absque reuelatione: sed tamen non posse haberi cognitionem illam de illis absque reuelatione, quae habeat certitudinem aut probabilitatem.

Contra, quia praeterquam quod hoc totum non sit contra conclusionem; adhuc posset quis habere cognitionem tam certam de illis, ac habet de multis aliis rebus: nam posset habere cognitionem fidei humanae prodientem de ipsis, nam si quis vir doctus, & alias bonus, conciperet Deum esse trinum, & proponeret hoc alteri tanquam verum, prudenter crederet alter ipsis, & sic haberet fidem humanam prudentem de illo mysterio absque reuelatione supernaturali.

CONCLUSIO VI.

Quomodo potest intellectus intelligere singularia. 12. Non solum conceptus vniuersales rerum comprehenduntur sub obiecto intellectus etiam pro hoc statu, sed etiam singularia materialia: non potest tamen de vniuersalibus habere cognitionem distinctam, per quam vniam posset distinguere ab omnibus aliis propositis sibi.

Hac quoad primam partem est communissima ac extra controuersiam.

Probatur, quia concipimus hominem, albedinem, sonum, secundum rationem communem, quae conuenire potest pluribus, ut patet experientia. *Secunda pars est Doctoris in 4. d. 4. cum suis omnibus, quos sequuntur Commbricenses 3. de anima cap. 8. quest. 5. Ruvius ibi c. 4. quest. 5. & communior sententia contra D. Thomam 2. part. q. 86 art. 1. Caiet. ibidem & alios Thomistas. Tertia pars est Doctoris supra, & credo non posse esse in controuersia.*

Probatur secunda pars, quia cognoscimus dari à parte rei accidentia illa, quae per sensus percipimus; & cognoscimus etiam nihil dari à parte rei, quod non sit singulare: ergo cognoscimus accidentia illa, quae videmus per sensus esse singularia: deinde cognoscimus per discursum sub illis accidentibus esse substantiam materialem, & ulterius cognoscimus illam substantiam non posse

esse à parte rei sub illis, nisi esset singularis: ergo cognoscimus illam substantiam esse singularem.

Confirmatur: quia possumus distinguere vniuersale materiale à singulari materiali: ergo vtrumque cognoscimus.

Confirmatur secundo, quia materialitas non impedit, alias non possemus quidditates materiales intelligere; nec etiam singularitas, quia intellectus potest secundum *Adversarios* intelligere singularia spiritualia: nec vtrumque simul, quia id gratis omnino diceretur.

Tertia pars probatur experientia, quia nullum conceptum interiore habemus de albedine, quam videmus sensu externo, nec de Petro, v. g. aut Paulo, qui quantum ad nostram experientiam non esset omnino similis conceptui, quem haberemus de alia albedine, ac alio individuo humano eiusdem magnitudinis, figurae, intensionis, ac ceterarum conditionum, quae Deus posset facere: unde si proponeretur nobis post visam vniam albedinem singularem, alia omnino similis, non potuissemus cognoscere, an esset illa albedo, quae ante fuit visa à nobis, necne: ergo non possumus habere conceptum distinctum de vilo individuo sub ratione sua propria quo distingui possit ab omnibus aliis indiuiduis modo iam specificato: & sanè fortassis D. Thomas non aliud voluit quam hoc, dum videtur negare secundam partem; & haec ipsa videtur esse ratio cur dicat *Philosophus*, & cum eo *Doctores* communiter quod de singularibus non datur scientia quae talia sunt, quia scilicet non possunt concipi conceptu vilo tā peculiari sibi, ut possit sufficere ad distinguendum ipsū ab omni alio indiuiduo quod proponeretur potentia; ceterū posse dari cognitionē certissimā de aliqua re quod sit indiuidua, patet manifeste ex ratione secundae partis.

14. *Obiicies* contra secundam partem, nullum materiale est actu intelligibile, sed tantum potentia: ergo ut singulare materiale sit actu intelligibile, debet abstrahi à materia, & consequenter debet abstrahi à singularitate, quia à nulla alia materia abstrahi potest.

Respondeo distinguendo primum consequens: debet abstrahi à materia, quatenus debet habere esse intentionale in sensibus externis ac internis, concedo consequentiam: quatenus non debeat concipi ut singulare, nego consequentiam primam & secundam. Itaque abstractio à materia, quae debet fieri circa rem materialem pro hoc statu est, quod ponatur in sensibus intentionaliter; & haec ipsa abstractio non est necessaria pro statu separationis, nec pro statu beatitudinis, aut etiam naturae integræ, ut supra dixi, & multo minus pro intellectu Angelico.

Obiicies secunda: sequeretur non esse necessarium intellectum agentem.

Respondeo negando sequelam, si dentur species intelligibiles; quod si non dentur tales species, concedo sequelam. Itaque intellectus non ponitur pro abstractione quidditarum materialium à singularitatibus, quasi necessario deberent sic abstrahi ita, ut non possent intelligi ut singulares; & si hoc esset munus ipsius, non deberet poni, & male oppositum assereret *Philosophus*; sed ponendus est propter aliam rationem inferius assignandā.

15. *Quaeritur*, an per eandem speciem repraesentetur intellectui natura communis & singularitas.

Respondeo quod sic, licet illa species se sola non sufficiat ad hoc, ut possit cognoscere illam rem, aut ut vniuersalem formaliter, aut ut singularem.

Probatur prima pars: quia per eandem speciem repraesentatur natura generica & specifica. quia illa in hac includitur: ergo & per eandem speciem potest repraesentari natura vniuersalis & singularis, natura enim vniuersalis tam bene includitur in natura singulari, quam generica in specifica.

Confirmatur: quia sicut tota illa res singularis percipitur à sensu, & est per se vnita, ita potest producere vniam speciem repraesentatiuam sui totius in intellectu, supposito quod requiratur species; aut si non requiratur species, poterit ipsa rem ut proposita per sensum internum determinate intellectum ad cognitionem sui secundum se totum.

Probaturs secunda pars: quia habita illa specie potest intellectus dubitare utrum res illa sit singularis aut vniuersalis, & debet uti discursu ad colligendam veritatem: ergo virtute istius speciei non percipiebat illam rem, nec ut vniuersalem, nec ut singularem.

QVÆSTIO II.

Quodnam sit primum cognitum ab intellectu.

16. **N**on est quæstio, quodnam ex pluribus obiectis distinctis, quæ cognosci possunt ab intellectu, primum omnium debeat cognosci; quia omnia obiecta non habent inter se talem subordinationem, ut multa ex illis non possint indifferenter cognosci vel prius vel posterius quam alia obiecta; nec enim prius debemus cognoscere colorem quam sonum; aut albedinem quam dulcedinem: sed difficultas est de variis conceptibus, qui possunt haberi de eadem omnino re inter se inuicem subordinatis; quibusam prius haberi debeat, v.g. de Petro potest haberi conceptus quatenus est ens, & quatenus substantia, & quatenus homo, & quatenus Petrus, seu indiuiduum humanum; & hi conceptus sunt inter se inuicem sic subordinati per modum minus, vel magis communis, ut patet. Quæritur ergo ex his conceptibus, quem debeat intellectus prius habere.

Potest autem hæc comparatio fieri, vel inter conceptus vniuersales & singulares, ut si quærat an prius debeat concipi Petrus sub aliqua ratione vniuersali, an vero sub ratione aliqua singulari. Vel inter ipsosmet conceptus vniuersales, ut si quærat an Petrus prius debeat concipi sub ratione animalis, quam hominis, aut è contra: Vel denique inter plures conceptus singulares qui possunt haberi de ipso, ut si quærat, an prius debeat concipi per modum animalis singularis quam per modum hominis singularis.

Quæ omnes comparationes, & quæstiones possunt fieri in ordine ad cognitionem distinctam rei, & in ordine ad cognitionem confusam. Est autem cognitio distincta rei in hoc proposito illa cognitio, qua cognoscitur ut includens suas partes essentielles, qualis est cognitio, qua cognoscitur homo, ut constans animalitate & rationalitate: cognitio vero confusa rei est, qua cognoscitur imperfectius quam hoc modo, sic scilicet, ut licet cognoscatur aliqua ratione, non tamen cognoscitur secundum partes suas essentielles, aut intinsecas.

CONCLUSIO I.

17. *An prius cognoscatur res eo cognitione distincta quoad gradus superiores, quam inferiores.* Quando cognoscitur aliqua res cognitione distincta secundum se & suas partes, non prius cognoscitur quoad gradus superiores seu magis vniuersales, quam quoad inferiores & minus vniuersales, in quibus illi gradus superiores non includuntur tanquam partes; prius tamen debet cognosci quoad gradus superiores quam quoad inferiores, in quibus gradus superiores includuntur tanquam partes; verbis gratia ut cognoscatur homo cognitione distincta, non prius debet cognosci quoad animalitatem, quam quoad rationalitatem; bene tamen prius debet cognosci quoad animalitatem quam quoad humanitatem.

Hæc conclusio hoc modo proposita non videtur esse posse in controuersia, & iuxta eam debet explicari. Secundo absolute asserens, in cognitione distincta prius cognosci debere gradus magis vniuersales.

Probaturs prima pars: quia nulla est ratio cur prius ad vnum gradum, quam ad alterum terminetur, siue cognoscatur illos gradus vnica cognitione, siue pluribus; potest enim cognitio rationalitatis haberi absque cognitione animalitatis, & è contra, nec per cognitionem vnius deueniri potest in cognitionem alterius, ut patet: ergo nulla est ratio, ob quam necessario prius debeat cognosci vnus gradus, quam alter.

Probaturs secunda pars: quia impossibile est cognoscere distincte gradum inferiorem includentem gradum superiorem, quin cognoscatur superior, v.g. hominem sine animalitate: potest autem gradus superior cognosci distincte secundum suas partes absque gradu inferiori, v.

g. animal absque homine: ergo prius debet cognosci cognitione distincta gradus superior quam inferior includens ipsum.

18. *Dices* licet posset cognosci gradus superior absque inferiori includente ipsum alia cognitione, non tamen cognitione illa distincta, qua cognoscitur gradus inferior distincte: ergo non prius cognoscitur per illam cognitionem gradus superior quam inferior includens.

Contra, quia vel est eadem ipsa cognitio, qua cognoscitur distincte homo v.g. & animal, vel sunt diuersæ cognitiones. Si diuersæ, sine dubio eadem ipsa cognitio, qua cognoscitur animal, quando cognoscitur homo, potest haberi absque cognitione hominis, nihil enim impedit. Si sit eadem; adhuc eadem cognitio tendens in plura obiecta, potest prius natura tendere in vnum obiectum quam alterum, quando nimirum non potest intelligi tendere in alterum quin intelligatur tendere in primum: potest autem intelligi tendere in primum quin intelligatur tendere in alterum. Sic autem est in proposito: impossibile enim est quod cognitio illa vna distincta possit intelligi terminari ad gradum inferiorem, distincte ipsum repræsentando, quin intelligatur tendere in partes ipsius: potest autem intelligi tendere in partes, distincte ipsas repræsentando saltem seorsim sumptas; quin intelligatur tendere in ipsam rem includentem partes, & consequenter potest intelligi tendere prius in gradum superiorem quam inferiorem includentem illum.

CONCLUSIO II.

19. *In cognitione confusa, qua cognoscitur res insensibilis debet applicata sic, ut possit determinare ad cognitionem sui secundum rationem minus vniuersalem, & magis sibi propriam.* Quis gradus prius cognoscitur, tur in cognitione confusa. Quis gradus debet applicari sic, ut possit determinare ad cognitionem sui secundum rationem minus vniuersalem, & magis sibi propriam? Quis gradus prius cognoscitur secundum illam rationem propriam? v.g. albedo quando applicatur in illa distantia visus, ut causare possit visionem sui, quatenus albedo est, primo omnium cognoscitur secundum illam rationem ab intellectu. Hæc est Doctoris supra, ubi dicit in cognitione confusa, prius cognosci speciem specialissimam, quam gradus vniuersaliores: quod intelligendum est iuxta conclusionem.

Probaturs manifeste, quia causa naturalis debet applicata, & non impedita, necessario producit perfectissimum effectum quem potest: sed albedo applicata sensui secundum illam distantiam, secundum quam potest causare visionem sui, quatenus est albedo, est causa naturalis, & illa visio est perfectissimus effectus, quem potest tum producere, nec habet impedimentum: ergo necessario illam producit.

Rursus, producta illa visione, necessario à sensu interno concipitur sub illa ratione, & concepta ab hoc, necessario concipitur similiter ab intellectu non impedito, ob eandem rationem: ergo quando sic proponitur, primus conceptus, qui habetur de ipsa, est conceptus minus vniuersalis, & magis proprius ipsi.

Nec refert quod aliquando causa naturalis debite applicata prius producat imperfectiorem effectum, quam perfectiorem. Hoc enim solum accedit, quando effectus imperfectior necessario præexigitur ad effectum perfectiorem, aut effectus perfectissimus non est producibilis ex natura sua ante imperfectiorem: sed in proposito nullus alius effectus exigitur ante conceptum albedinis sub ratione sua minus vniuersali, & magis peculiari.

20. *Dices* albedinem per illam applicationem, qua applicatur sufficenter ad producendam visionem sui, quatenus albedo, applicari etiam sufficenter ad producendum conceptum sui, quatenus color: ergo non prius debet determinare ad cognitionem sui quatenus albedo, quam quatenus color, & consequenter conceptus minus vniuersalis non est primū cognitū necessario in cognitione confusa.

Respondeo distinguendo vltimum consequens: non est primum cognitum positue, sic ut prius cognoscatur illa ratio, & postea aliæ rationes magis communes, transeat; non est prius cognitum negatiue, sic scilicet, ut nulla alia ratio prius debeat cognosci ante ipsam, nego consequentia. Et in hoc sensu potest intelligi conclusio, & Scito.

Respondeo secundo, distinguendo antecedens: applicatur sufficenter ad causandum conceptum sui, qua color est,

Y y 3 qu

An prius cognoscatur res eo cognitione distincta quoad gradus superiores, quam inferiores.